Region Stockholm

18

Yttrande över motion 2020:9 av Marit Normasdotter (V) om mammografi för transpersoner

HSN 2020-0302

Hälso- och sjukvårdsnämnden
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
Cancerprevention och screening
Katarina Lannervall

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2020-11-26

HSN 2020-0302

Hälso- och
sjukvårdsnämnden

Yttrande över motion 2020:9 av Marit Normasdotter (V) om mammografi för transpersoner

Ärendebeskrivning

Regionstyrelsen har begärt att hälso- och sjukvårdsnämnden ska yttra sig över motion 2020:9 om mammografi för transpersoner. I motionen föreslår Marit Normasdotter (V) att Region Stockholm ska tillsätta en utredning som undersöker hur mammografi bäst kan tillgängliggöras för transmän och ickebinära och att utredningen får i uppdrag att förslå en lösning för hur de juridiska män som behöver mammografi ska kunna får valbara regelbundna kallelser.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande
Motion 2020:9 av Marit Normasdotter (V)

Ärendets beredning

Ärendet har beretts i folkhälsoberedningen

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar följande:

Tjänsteutlåtande över motion 2020:9 överlämnas till regionstyrelsen som nämndens yttrande.

Förvaltningens motivering till förslaget

Bakgrund
Region Stockholm erbjuder avgiftsfri screening för bröstcancer med mammografi i enlighet med ansvar som följer enligt 2 § lagen (2016:659) om avgiftsfrihet för viss screening inom hälso- och sjukvården, med vad

som föreskrivs med stöd av förordning (2019:1116) och Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om villkor för avgiftsfri screening (HSLF-FS 2019:14). Enligt den senare framgår att landstingen ska erbjuda avgiftsfri screening för bröstcancer med mammografi var 18-24:e månad till personer som vid födseln har tillskrivits det juridiska könet kvinna och tillhör åldersgruppen 40–74 år. Screeningen ska inte erbjudas, om det i det enskilda fallet är olämpligt eller obehövligt av medicinska skäl.
I Region Stockholm ansvarar sedan 1 januari 2016 tre bröstcentrum vid Capio S:t Görans sjukhus, Karolinska Universitetssjukhuset och Södersjukhuset för screeningen. Uppföljningen av screening görs av Enheten för cancerprevention och screening vid Regionalt cancercentrum (RCC) Stockholm Gotland. För att inte exkludera personer, som byter juridiskt kön, från medicinskt motiverande screeningundersökningar och för att medvetandegöra screeningprogrammen har RCC kontakt med föreningen för transpersoner (FPES) samt ANOVA den tvärvetenskapliga och integrerade enhet vid Karolinska sjukhuset som arbetar med andrologi, sexualmedicin och transmedicin.

Sker byte av juridiskt kön från man till kvinna kommer personen per automatik att kallas till screeningprogrammet utan någon säkerställd medicinsk nytta då kallelser till screening utgår från kvinnligt personer. Möjlighet finns för dessa personer att anmäla sig screening-programmets spärrlista via kontakt med regionens bröstcentrum. I de fall personen byter juridiskt kön från kvinna till man kan det vara av vikt att delta i screeningen om kvarvarande bröstvävnad finns. Byte av juridiskt kön från kvinna till man innebär såsom ovan nämnts att ingen kallelse kan skickas till screening. Att upprätta register över transpersoner är uteslutet. Istället är det personens behandlande läkare som skriver en remiss till bröstcentrum för undersökning så att intervallen för screening upprätthålls. Då inga register finns över antalet personer detta handlar om kan ingen annan uppskattning göras än att det enligt bröstcentrum rör sig ca 5–10 per år i regionen som av medicinska skäl har behov av undersökning med mammografi efter det att juridiska könet har ändrats till man. I de kontakter RCC har i detta ärende verkar denna ordning vara vedertagen och välfungerande

Överväganden
För att inte exkludera personer, som byter juridiskt kön, från medicinskt motiverande screeningundersökningar och för att medvetandegöra screeningprogrammen har RCC kontakt med föreningen för transpersoner (FPES) samt ANOVA den tvärvetenskapliga och integrerade enhet vid Karolinska sjukhuset som arbetar med andrologi, sexualmedicin och

transmedicin. Att upprätta register över transpersoner är uteslutet, därför har RCC tillsammans med dessa samarbetspartners tillsammans upprättat denna rutin för de transpersoner som omfattas.

Ekonomiska konsekvenser
Beslutet bedöms innebära oförändrade ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för patientsäkerhet
Beslutet bedöms innebära oförändrade konsekvenser för patientsäkerheten.

Konsekvenser för jämlik och jämställd vård
Beslutet bedöms innebära oförändrade konsekvenser för jämlik och jämställd vård.

Miljökonsekvenser
Beslutet bedöms leda till oförändrade konsekvenser för miljön.

Administrativa konsekvenser
Beslutet bedöms innebära oförändrade administrativa konsekvenser.

Björn Eriksson
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Magnus Thyberg
Avdelningschef

Beslutet ska skickas till
Regionstyrelsen

Godkänd av Björn Eriksson, 2020-11-26

Ankom
Region Stockholm
2020 -02- 11
Dnr. RS 2020-0187
2020:9

Region Stockholm

Version 1 till GS

Region Stockholm
2020-01-07

Motion av Marit Normasdotter (V) om mammografi för transpersoner

Juridiska män som ändrat juridiskt kön med risk att utveckla bröstcancer får i dagsläget inte kallelser till mammografi. Det är förståeligt i och med att vi inte har några register över vilka som ändrat sitt juridiska kön i Sverige. Det är självfallet inte heller önskvärt med ett sådant register. Därför måste vi hitta lösningar på problemet med uteblivna kallelser.

I utredningen ”Transpersoner i Sverige” framkommer att många transpersoner har svårt att komma ihåg att gå på screening om de inte får påminnelser. Förmodligen är det också många som inte känner till att det finns screeningprogram och de positiva effekter det får att kontrollera sin bröstvävnad med jämna mellanrum. Det finns bland många transmän och ickebinära ett motstånd att gå på en sådan typiskt ”kvinnlig” undersökning, vilket ytterligare försvårar situationen.

Vårt förslag för att komma till bukt med dessa problem är att Region Stockholm utformar en informationsinsats för att nå transpersoner som behöver mammografi med information om nyttan och hur det går till praktiskt för en person som har manligt personnummer. En sådan informationsinsats kan med fördel göras i samarbete med transpersoners egna organisationer, för att utforma relevant information som når fram till målgruppen.

Region Stockholm behöver också utreda ett system för att transpersoner som behöver frivilligt ska kunna skriva upp sig för att få regelbundna kallelser till mammografi. Detta skulle antingen kunna ske via 1177.se eller hos en särskild bröstmottagning som får detta uppdrag.

Mottagningar som utför mammografi riktar sig till allra största del till kvinnor. Detta är förståeligt, men kan också skapa problem för de män och ickebinära som behöver mammografi. Att behöva sitta som enda man i väntrummet på en mottagning dit enbart kvinnor vänder sig kan vara väldigt obehagligt. Det kan resultera i att de män som behöver screening drar sig för att gå dit. Det finns också ett behov av ökad kunskap inom vården om att män och ickebinära kan behöva mammografi. Vårdpersonal behöver kunna ge ett gott bemötande och skapa en miljö som passar för alla, oavsett kön. Regionen bör utreda hur mammografi kan tillgängliggöras för transpersoner

som behöver det. Kanske ska särskilda tider avsättas för denna målgrupp, eller så kan ett särskilt bröstcentrum få ett uppdrag att explicit bredda sin verksamhet och inkludera alla som behöver mammografi, oavsett kön, i sin målgrupp. Vilket som är bäst väg att gå får utredningen avgöra.
När det gäller cellprovtagning har Region Stockholm till viss del löst problemet genom att vissa tider på SESAM-mottagningen på SöS är vigda åt "Gynekologisk hbt-mottagning". Där kan transpersoner (och andra hbtq-personer) få hbtq-kompetent bemötande för cellprovtagning och andra gynekologiska problem. Den gynekologiska hbt-mottagningen är öppen 2 timmar i veckan.

Tyvärr vet vi inte exakt hur många personer som berörs i regionen. Vi vet hur många som ansöker om nytt juridiskt kön varje år, men vi vet inte hur många av de män som ändrat sitt juridiska kön som har gjort, eller kommer att göra, mastektomi, och därmed inte längre ha behov av mammografi. Hur många ickebinära transpersoner som har behov av mammografi är också okänt. Därför vore det bra att initiera ett mindre pilotprojekt, för att undersöka behovet och efterfrågan hos målgruppen på transkompetent mammografi.

Mot bakgrund av ovanstående föreslås regionfullmäktige besluta

att Att Region Stockholm tillsätter en utredning som undersöker hur mammografi bäst kan tillgängliggöras för transmän och ickebinära.

att utredningen får i uppdrag att föreslå en lösning för hur de juridiska män som behöver mammografi ska kunna få valbara regelbundna kallelser.

Marit Normasdotter (V)

Catarina Wahlgren (V)

Jonas Lindberg (V)

Jonas Carlsson (V)

Bengt Larsson (V)